

[Proficiebat sapientia,] Sicut enim ætas ad corpus, sic sapientia in hoc loco pertinet ad animam. Nisi enim ueram carnem habuisset, nequaquam ætate proficeret & cresceret. Et nisi rationalem & ueram animam habuisset, nequaquam sapientia proficeret & crescere ualeret. Et quemadmodum corpus per momenta ætatum crescit, ita & anima sapientia crescendo proficit. Qui igitur in nobis corpus & animam liberare uenit, uerum corpus & animam ueram pro nostra salute ex uirgine suscepit. Quod uero subditur, et gratia apud deum et homines, singulari gratia à deo patre puero Iesu datum est, ut ex quo homo esse inciperet, conceptus scilicet de spiritu sancto, perfectus esset deus, perfectus & homo. De quo Iohannes Euangelista ait: Vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre. Et bene quidem prius proficere dixit apud deum, & postea apud homines: quia primum placendum est deo, postea hominibus, nõ ob aliud, nisi ut ipsi placeant deo, sicut Apostolus ait: Prouidentes bona non tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Et iterum: Prouideamus bona in medio nationis prauæ. Et Petrus: Conuersationem uestram inter gentes habentes bonam.

Rom. 12.
Philip. 2.
1. Petri. 2.

DOMINICA .II.

post Epiphaniam. Iohannis ij.

In illo tempore: Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ. Et reliqua.

Miracula dñi & saluatoris nri quam docunq; leguntur, non sunt in exempla trahenda, sed potius admiranda atq; ueneranda. Quotiescunq; em̄ legimus dñm uel ad nuptias, uel ad conuiuium uocatū uenisse, nō gulæ illecebris deputare debemus, sicut faciebant scribæ & pharisæi, qui dicebāt eum uini potatorem, & amicum publicanorū, sed ob certi gratiam mysterij. i. pro lucrādis animabus, eum uenisse credere debemus. Sicut em̄ doctus piscator, & peritus uenator in eo loco retia tendit, ubi multitudinem pisciū uel auium, siue bestiarū, nouit cōuenire, ut cū multi congregentur, aliqui capiantur, ita dñs ad conuiuiū uel ad nuptias uenire uoluit, ut ubi multi conueniebāt, retia eius prædicationis alii qui caperent. Ob hanc causam inuitatus à pharisæo, in domo eius discubuisse legit, & nūc uocatus ad nuptias, nō solum uenisse, sed etiā eas suo miraculo consecrasse memorat. Vbi notandū, quod cū ad nuptias terreno more celebraturus dñs uenit, nō solū conjugalem copulā bonā esse ostendit, sed etiā Marcionis & Tationis hæresim destruxit, q̄ nuptias dñare uoluerunt. Si em̄ nuptiæ bonæ non essent, nequaquā ad eas filius uirginis uenire, nec eas suo miraculo dignaret cōsecrare. Et si nuptiæ bonæ non essent, quæ ppter amorē filiorū fiunt, nequaquam dñs in initio masculinum & foeminā creasset, nec dicturus esset: Propter

hoc relinquet homo patrem & matrē suam, & adhe-
 rebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Vnde &
 dñs iuterrogatus à discipulis, si oporteret dimitte-
 re uxorem, quacunq; ex causa, ut ostēdat bonum
 esse coniugium legitime celebratū, ait: Quod deus
 cōiunxit, homo non separet. Nam qui dimiserit uxo-
 rem, excepta causa fornicationis, mœchatur. Hinc &
 Apostolus, magistri sententiam secutus, ait: Viri, dili-
 gite uxores uestras, sicut Christus dilexit ecclesiam.
 Et qui uxore suā diligit, seipsum diligit. Et iterum:
 Propter fornicationē unusquisq; suā uxorem habe-
 at: & unaquæq; uxor suum uirum habeat. Vir uxori
 debitū reddat, similiter & uxor uiro. Mulier sui cor-
 poris potestatem non habet, sed uir. Similiter & uir
 corporis potestatem non habet, sed mulier. Et rur-
 sus: Qui matrimonio coniunctus est, præcipio, non
 ego, sed Christus, mulierem à uiro non discedere: qđ
 si discesserit, innuptam permanere, aut certe uiro re-
 conciliari. Honorabiles enim nuptiæ (ait Salomon)
 & eubile immaculatum. Fornicatores namq; & adul-
 teros iudicabit dominus. Bona est ergo copula con-
 iugalis, melior continentia uidualis, perfectior uero
 integritas uirginalis. Ad comprobandum hæc, dñs
 de intemerato uirginis utero nascitur: mox natus, ab
 Anna uidua benedicitur: iuuenis factus, à celebrato-
 ribus nuptiarum inuitatus uenisse legitur. Hęc iuxta
 literam dicta sunt. Spiritualiter uero coniunctionem
 Christi & ecclesiæ, in scripturis uocari nuptias ustra-
 tum est, sicut illud in euāgelio: Simile est regnū
 cælorū homini regi, q̄ fecit nuptias filio suo. Et iterū:
 Cum uocatus fueris ad nuptias, nō discumbas in pri-
 mo loco. In nuptiis enim duo iunguntur, sponsus &

Matth. 19

Eph. 5

Heb. 11

Matth. 22

Luce. 14

Psalm. 18. spōsa. **Et** sponsus quidē est **Christus**, de quo per **Psalmistam** dicitur: **Tanquam** sponsus procedens de thalamo suo. **Et Iohannes euangelista**: **Qui** habet sponsam, sponsus est. **Sponsa** uero eius sancta est ecclesia, cui per prophetam dicitur: **Desponsabo** te mihi in iustitia & sanctitate ueritatis. **Et in Canticis canticorum**: **Veni sponsa mea, electa mea. Thalamus** huius sponsi, uterus intemeratus genitricis fuit. **De quo** (ut diximus) tanquam sponsus de thalamo suo **Christus** processit. **Venit** ergo ad nuptias terreno more celebratas, quia ad coniungendam sibi ecclesiam, homo inter homines apparuit. **Locus nuptiarum** primum in Iudaea fuit, ubi dñs natus, non solum docuit, sed etiā uirtutes fecit, & de qua apostoli electi sunt. **Celebratores** autem nuptiarum primum apostoli fuerūt, de quibus dominus ait in euangelio: **Non** possunt filij sponsi lugere, quā diu cum illis est sponsus. **Veniet** tempus quando auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. **Sed** quia ad has spirituales nuptias uenire nemo potest, nisi prius zelo dei tactus mala opera respuere, & bona didicerit amare, recte in **Chana Galilaeae** facte fuisse referunt. **Chana** quippe uiculus **Galilaeae**, zelus interpretat̃. **Galilaea** namq; transmigratio facta in nostra lingua dicitur. **Ex** qua interpretatione ostenditur, quia ille feliciter ad has nuptias discumbit, qui zelo amoris dei tactus, de terreno amore ad caeleste desiderium transmigrauerit, qui possit dicere cū **Psalmista**: **Zelus domus tuae comedit me. Et cum Apostolo**: **Nos** autem reuelata facie gloriam domini contemplantes, transformamur à claritate in claritate, tanquam à domini spiritu. **Quod** & faciebat **Psalmista**, qui cū uideret impium superexaltatū & eleuatū,

Iohan. 3.
Oleg. 2.

Matt. 9.

Psalm. 68.
2. Cor. 1.

sicut cedros Libani, oīa transitoria nihil cōputans, in calefēs animo aiebat: **Trāsiui**, & ecce nō erat: que si ui eū, et nō est inuētus locus ei⁹. **Et bene die tertia post ea** quae supra euangelista cōmemorauit, factae fuisse referuntur. **Tria** quippe sunt tempora, ante legē, sub lege, & sub gratia. **Quia** em̄ ad cōiungendā sibi ecclesiam non ante legem, non sub lege, sed sub gratia deus uisibilis apparuit, recte die tertia ad nuptias uenisse commemoratur. **De qua cōiunctione** Paulus apostolus ait: **Aemulor** enim uos dei æmulatione, despondi enim uos uni uiro uirginem castā exhibere Christo. **Hinc** in laudem ecclesiae dicitur: **Ecce tu pulchra es amica mea**, ecce tu pulchra, oculi tui columbae. **Et iterum**: **Pulchriores** sunt oculi tui uino, & dentes tui lacte cādidiores. **Et Iohānes in Apocalypsi**: **Vidi** sanctam ciuitatem Ierusalem descendentem de caelo, tāquam sponsam ornata[m] uiro suo. **Vel certe**, quia nemo in his nuptiis interesse potest, nisi qui indiuiduā trinitatem domini fuerit confessus, recte etiā die tertia ad nuptias uenisse narratur. **Siue aliter**, ad hoc die tertia ad nuptias uenire uoluit, ut ostēderet, quia quicumque in ecclesia per fidem discumbit, memoriam, uoluntatem & intellectū obseruare à malis debet, & exercere in bonis: uel quia tres uirtutes principales, scilicet spem, fidem & charitatem in suo opere custodire debet, de quibus ait **Apostolus**: **Maneat** in uobis fides, spes, charitas, tria hæc, maior aut̄ his ē charitas. **Ternarius aut̄ numerus perfectus est**, propter fidem sancte trinitatis. **Siue ternarius numerus perfectus ē**, quia legimus quod domino dicente ad Ionam, pphetam: **Vade** in Niniuen ciuitatē magnam, & dices populo huic: **Adhuc** quadraginta dies, & Niniue subuertetur.

Psalmi. 369

2. Cor. 11.

Apoc. 21.

Roma. 13.

1. Cor. 13.

Jone. 3.

retur, illo prædicante, statim rex de folio suo descendit, & præcepit triduanū ieiuniū facere populo. Quo facto, cessauit populus à nequitia sua, & cōuersus ē ad dñm, & exaudiuit eum dñs, & cessauit à plaga. **Et erat mater Iesu ibi.** Mater Iesu spiritaliter synagogā significat, quæ dū p oracula pphetarum deū in mundo uenturū prædicauit, quasi de quodā spiritali utero legis nobis dei filium genuit. **Vocatus est autē Iesus & discipuli eius ad nuptias.** Omnia ergo quæ in serie huius lectionis referuntur, sic iuxta literā accipienda sunt, ut tñ per significationē aliqd nobis demonstrent. Iā superius p nuptias coniuñtionem Christi & ecclesie figurari diximus. Quod uocatus Iesus dicitur ad nuptias, p hoc declaratur, qd sine testimonio legis & pphetarum in mundo nō apparuit. Quasi em̄ patres sancti & ppheta dñm ad nuptias uocauerūt, qñ non solum eum uenturū in mundum prædixerunt, sed etiā ut uenire dignaretur pro nr̄a redemptione, totis uotis optauerūt. Vis audire, quō sit uocatus? audi Isaiam dicentē: **Vtinā disrum-**

Isaie. 64. peres cælos, & descēderes. Et **Psalmista** eius aduentū **Psal. 143.** desiderans, ait: Dñe, inclina cælos tuos, & descende.

Gene. 49 Necnō & ille uenerabilis senex iā moriturus, aiebat: **Salutare tuum expectabo dñe.** Vocati sunt autē cum eo & discipuli eius, quia ut firmior autoritas esset, nō solum dñi incarnatio, sed etiam eorū prædicatio prædicta fuit. Sic em̄ ait Isaias in persona dñi: **Ece ego**

Isaie. 5. & pueri mei, quos mihi dedit dñs in signum & potentū Israeli. **Et deficiente uino, dicit mater Iesu ad eum: Vinū non habent.** Nec fortuito nec casu accidisse putandū est, ut dño ueniēte ad nuptias uinū deficeret, sed ideo magis, ut occasio miraculi fig-

ret, ut dum aquas in uinū conuerteret, deus q̄ in hoīe latebat, appareret, ipse scilicet, qui educit panē de terra, & uinum lactificat cor hoīs. Vnde intelligens sc̄tā eius genitrix iā tempus esse p̄fectā ætatis, quo p̄ miracula seipsum dñm̄ mundo innotesceret, & nō filius Ioseph, sed dei & Marię uirginis crederet, ait: [Vinum non habēt.] Spirituāliter autē ueniente dño ad nuptias, uinū defecit, quia meraca illa legis, à p̄sca sua iuauitate & dulcedine desipuerat. Quasi enim uinum sapuit lex tēporibus Moysi, Iosue, Samuelis & David, & ceterorū qui eā intellexerūt & tenuerunt. Iam uero tempore quo dñs in mundo apparuit, superstitionibus pharisæorū excrecentibus, & ab amore dei Iudæorū populis frigescentibus, ab antiquo suo sapore defecerat, sicut dñs Iudæis improperando dixit: Vos estis q̄ reliquistis mandatum dei, p̄pter traditiones uestras. Quod autē ait mater Iesu ad eū, [Vinum nō habent,] uox synagoge est, Christū ad miracula puocantis. Dicit ei Iesus: Quid mihi & tibi est mulier? Non putandus est dñs inhonorasse matrē, q̄ iubet honorare parētes, sed illi altiora quæ renti quā sola humanitas habeat, ad uirtutē diuinitatis cōtemplandā, eius mētis oculos subleuauit. Ac si diceret: Quid humanitati tuæ cū miraculo, quod queris, cōmune ē, cū uirtutes operari diuinę uirtutis sit? Nondum uenit hora mea. Quo uerbo, non hora fatalis (ut hæretici uoluerūt) significatur, sed hora passionis. Ac si diceret: Nondum uenit hora passionis, qua uere manifestē quid humanitas possit, quā ex te assumpsit. Quæ hora tūc impleta est, quādo pendens in cruce, dixit: Mulier, ecce filius tuus. Ac si diceret: Ecce quod ex te assumpsit, pati & mori potest: mi

Matth. 12.

raculum quod quæris, sine diuinitate operari nõ potest. Sed cum dei genitricem mulierem audis appellatã, noli dubitare de eius uirginitate, quia uisuscripturã est, omnes scæminas, non solum nuptas, sed etiam innuptas, mulieres appellare, sicut de prima matre omñium Eua, cum formaretur, dictũ est: Aedificauit dñs costam, quam tulerat de Adã, in mulierẽ. Hanc cõsuetudinem secutus Apostolus, dei genitricem, quę uirgo ante partum, uirgo post partum permansit, mulierem appellauit, dicens: **Misit deus filiũ suum, factum ex muliere, factũ sub lege, cum sine dubio ex uirgine natus credatur.** Non em̄ hoc nomine corruptio, sed sexus designatur. **Ut aut̄ intelligatur, non pietatem à dño matri negatã, sed ordinẽ passionis prænunciã, recte subditur: Dicit mater eius ministris: Quodcunq; dixerit uobis, facite.** Intellexit em̄ in illis dñi uerbis, se nõ esse exasperatã: & ideo sicutialiter ministris imperauit, ut præcepta implerent filij iubẽtis. **Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ secundũ purificationẽ ludæorũ, capiẽtes singulæ metritas binas uel ternas.** Hydriæ dicuntur uasa, aque receptui præparata, tracto uocabulo à proprietate græci sermonis, quã aqua græce ἕδωπ uocatur. Quñ autem scdm purificationẽ ludæorũ positæ referunt, traditio habebat ludæorũ & maxime pharisæorũ, ut in cõuiujs & nuptijs uasa cum aqua haberẽtur, ppter purificationem ludæorũ, uel lauationem manuum, uel quicquid necesse esset. Quod ille pharisæus in euangelio indicat, q̄ ipsum fontem aquę uiuæ dñm reprehendere ausus est, quẽ non esset locus ante prandũ. Sed quia iam tempus instabat, ut ille qui hõ purus uidebat, uerus deus esse

Sala. 4.

ostenderetur, recte subiungitur: **Dicit eis Iesus: Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas. Et plene ad summum.** que in uinum conuersæ sunt. Et quidem poterat dominus uacuas hydrias implere uino, qm̄ antequã essent, creauit ex nihilo: sed prius iussit eas implere aqua, & sic conuertit in uinũ: q̄a ueniens non aliam legem dedit, quam p̄ seruũ suum Moysen dederat: sed ipsam spiritaliter interpretãdo, in melius cõmutauit: q̄a spiritalem intelligentiam, que in ea latebat, aperuit, sicut ipse ait in euangelio: Non ueni soluere legem, sed adimplere. Quasi ergo spiritaliter aquam in uinũ conuertit, qm̄ post suam resurrectionem cũ discipulis ambulans, aperuit eis sensum, ut intelligerẽt scripturas. Et incipiẽs à Moysen & prophetis, interpretabatur illis scripturas in omnibus quæ de illo erant. De cuius suauissimo gustu tñ inebriati sunt, ut postea dicerẽt: Nõne cor nostrũ ardens erat in nobis de Iesu, dum loqueretur in uia, & aperiret nobis scripturas? Spiritaliter autẽ hydrie corda significãt sc̄õrum, quæ continent in se aquã. i. scientiam scripturarum. Quod em̄ aqua scientiam scripturarum significet, testis est Salomõ, qui ait: **Aqua** **Prouer. 18** profunda sermo ex ore uiri, & torrẽs redũdans fons sapiẽtiæ. Quæ bene lapideæ esse referunt, quia contra tentationes diaboli firma & fixa sunt præcordia sanctorum, illi lapidi adherentiũ, de quo dicit Petrus apostolus: Ad quem accedentes lapidem uiuum, & **1. Petr. 2.** ipsi tanquam lapides uiui superædificamini domus spiritalis. Quoniam petra (ut ait Apostolus) **Chri. 1. Cor. 10.** stum significat. Bene autem sex fuisse referuntur, quia sex sunt mundi huius ætates, in quibus deus omnipotẽs hydrias spiritalis. i. sanctos uiros ad nostram

eruditionem & abluionem mittere dignatus est. **P**rima mundi ætas fuit, ab **A**dam usque ad **N**oe: secunda, à **N**oe usque ad **A**braam: tertia, ab **A**braam usque ad **D**avid: quarta, à **D**avid usque ad transmigrationem **B**abylnoia: quinta, à transmigratione **B**abylonię usque ad aduentum **C**hristi in carne: sexta, à primo aduentu domini, quo uenit redimere mundum, usque ad secundum eius aduentum, quo uenturus est mundum iudicare. **I**n his ergo ætatibus, deus omnipotens sanctos uiros mittere non destitit, qui spiritu sancto inspirati, aquam diuinorum eloquiorum ad aliorum eruditionem effunderent. **I**n prima ætate mundi legimus, quia fecit deus hominem de limo terrę: ad imaginem & similitudinem suam. **A**d cuius solatiũ uel adiutoriũ cum uellet facere mulierẽ, immisit soporem in eo, & tulit unã de costis ei⁹, & edificauit eã in mulierẽ, & posuit eos in paradiso uoluptatis, pcepitque eis, dicẽs: **D**e omni ligno paradisi comedite, de ligno autẽ sciẽtię boni & mali, ne tetigeritis. **Q**uocunq; em die comederitis ex eo, morte moriemini. **P**ostea uero seducti à serpẽte, qui erat callidior cunctis animantibus, interdictũ fructum ligni non solũ tetigerunt, sed etiã comederunt. **E**t aperti sunt oculi eorũ, & ut cognouerunt se esse nudos, fecerunt sibi perizomata de folijs ficorum. **E**t dum deambularet dominus in paradiso ad auram post meridiem, abscondit se **A**dam & uxor eius inter ligna paradisi. **C**umq; requireret eũ deus, dicens: **A**dam, ubi es? respõdit: **A**udiui domine uocẽ tuam, & timui, eo quod nudus essem, & abscondi me. **D**ixitq; ei deus: **Q**uis enim indicauit tibi quod nudus esses, nisi quia de ligno, de quo præceperã tibi ne cõederes, comedisti: propterea maledicta terra in ope

ré tuo. Cum operatus fueris eā, nō dabit tibi fructus
 suos, sed spinas & tribulos germinabit tibi, & in sudo
 re uultus tui uesceris pane, donec reuertaris in terrā
 de qua sumptus es: qā terra es, & in terrā ibis: puluis,
 & in puluere reuertaris. Quicumq; ergo hæc audi-
 ens, timuerit transgredi præceptū dei, reputans apud
 semetipsum, & dicēs: quia si illis rudibus ac nouellis
 nō pepercit deus, forte nec nobis parceret, si post myl-
 ros aliorū casus, nostrā neglexerimus salutē, inuenit
 in prima ætate hydriā aqua plenā. At uero, si aliqd
 altius intellexerit, ut intelligat per Adā qui ex imma-
 culata terra factus est, dominū Iesum Christum: per
 Euam, quæ de latere Adæ dormientis formata est,
 sanctam ecclesiam, quæ de latere Christi pendētis in
 cruce formata est, qñ unus militum læcea latus eius
 aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua: hydria,
 quam plenam inuenerat aqua, cōuersa est ei in uinū.
 Videamus adhuc in ipsa ætate aliam hydriam aqua
 plenam. Legimus enim, quia idē primus homo post
 peccatū duos filios genuit, Cain scilicet & Abel. Fu-
 it Abel pastor ouium, & Cain agricola. Tollensq; A-
 bel de ouibus suis & de adipibus earū, obrulit holo-
 caustum domino. Cain autem de frugibus terre. Et
 respexit dñs ad Abel, & ad munera eius: ad Cain au-
 tē, & ad munera eius non respexit. Vnde iratus Cain
 & inuidia ductus, dixit ad fratrem: Egre diamur foras.
 Cumq; essent in agro, cōsurrexit aduersus fratrem suū,
 & occidit eū. Dixitq; ei de⁹: Vbi est Abel frater tuus?
 Quinō solū mēdole, sed etiā proterue negauit, dicēs:
 Nescio. Nūquid custos fratris mei sum? Dixitq; ei de⁹
 us: Quid fecisti? Ecce uox sanguinis fratris tui clamap
 ad me de terra. Nūc igitur male dictus eris super ter-

ram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. **V**agus & profugus eris omnibus diebus uitæ tuæ. **Q**uicumq; ergo hæc audiens, elegerit innocenter & simpliciter uiuere cū Abel, timor erit inuidiæ uel odium habere erga fratrem, ne forte in maledictione reputetur cum **C**ain, inuenit in prima ætate aliam hydriam aqua plenam. **A**t uero, si ad spiritalem intelligentiam animi sui conuertit, ut intelligat per **A**bel dominum **I**esum **C**hristum, per eius occisionem domini passionem, per terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem eius, sanctam ecclesiam, quæ quotidie in confessione domini aperit os, per **C**ain uero homicidam, populum **I**udæorum, qui propter inuidiam sanguinem domini fundere non timuit, & propterea uagus & profugus est reputatus: hydria, quæ plena inuenitur aqua, conuersa est ei in unum. In secunda ætate legimus, quod prauaricantibus his, qui de stirpe **A**dæ descendent, præceptum domini, inuenit est **N**oe uir iustus, cui dixit dominus: **F**inis uniuersæ carnis uenit coram me, et non permanebit spiritus meus in homine in æternum, eo quod sit caro. **D**elebo (inquit) diluuium omnem carnem. **F**ac ergo tibi arcam de lignis leuigatis, & ingredieris ea tu & filij tui, uxor tua & uxores filiorum tuorum, ut possitis uiuere. **T**e enim inueni iustum in generatione hac. **Q**ui domini implens iussionem, per centum annos in arca fabrica desudauit, & in articulo diei illius ingressus est in arcam ipse & filij eius, uxor eius, & uxores filiorum eius. **P**luitque dominus quadraginta diebus & quadraginta noctibus super terram, & factum est diluuium, mortuusque est omnis caro, in qua erat spiritus uitæ. **P**ostea uero uolens scire **N**oe, utrum cessassent aquæ, emisit coruum, qui non est reuersus ad eum. **A**c deinde emisit secun-

Gene. 6.

do colūbā, quæ uespere reuersa est ad eum, portās ramū oliuæ uirētibz folijs in ore suo. Quisquis ergo hæc audiēs, elegerit magis saluari cū electis paucis in exemplū Noe, quàm perire cū multis reprobis, inuenit in secunda ætate hydriā aqua plenā. Quod si hæc historiam spiritaliter interpretari didicerit, ut intelligat per Noe fabricatorē arcæ, dñm Iesum Christum fabricatorē & rectorē ecclesiæ, per diluuiū, qđ peccatores hoies delenuit, baptismum, in quo peccata delentur, per coruū, qui egressus est, & nō est reuersus, hæreticos qui ex nobis exierunt, sed non erāt ex nobis, per columbam, quæ ramū oliuæ uirentibus folijs detulit, unctionem spiritus sancti, quæ fidelibus in baptismo datur: hydria aqua plena, quā habebat, mutata est ei in uinum. In tertia ætate legimus fuisse Abram uirum iustū, cui dixit deus: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, et de domo patris tui, & ueni in terram quam monstrauero tibi. Qui obediens deo, statim exiit, nesciens quod pergeret, & cum magis ac magis fide & dilectione in deum proficeret, dedit ei deus unigenitum filium per repromissionem in senectute sua, nomine Isaac. Dixitq; ei deus postea: Tolle unigenitum filium tuum quē diligis Isaac, & uade in terram uisionis, atq; offeres eum ibi in holocaustum, super unum montium quē monstrauero tibi. Qui cōsurgens, statim strauit asinum suum, ducēs secū duos pueros, & Isaac filium suum. Cumq; die tertia eleuatis oculis uidisset locū procul, quem ostenderat ei deus, dixit pueris suis: Expectate hic cū asino, ego & puer illuc usq; properantes, postq̄ adorauerimus, reuertemur ad uos. Et cum imposuisset ligna supra Isaac filium suum, imposuit eum super aram, extenditq;

Gene. 12.

manū & arripuit gladium, ut immolaret filium. Et ecce angelus domini de cælo clamauit, dicens: **Abraam** Abraam. **Qui** respōdit: **Adsum**. **Dixitq;** ei: **Ne** extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quicquam. **Nunc** cognoui quod timeas deum, eo quod non pepercisti filio tuo unigenito, propter me. **Bene** dicens benedicam tibi, & multiplicabo semē tuum sicut stellas cæli, & sicut arenā quæ est in littorē maris. **Conuersusq;** retrorsum, uidit arietē inter uepres harentem cornibus, quē assumens, obtulit holocaustū pro filio. **Quicumq;** ergo hæc audiens, cogitauerit in corde suo, cum quāto studio debeat deo obedire, quā **Abraā** magis uoluit deo obedire, quā filio suo unigenito parcere, habet in tertiā ætate hydrīā aqua plenam. **Si** uero in hoc facto **Abraæ** spiritālē intellectum quæsierit, ut intelligat per **Abraā** deū patrē, & per **Isaac** unigenitū filium eius, dñm **Iesum Christū**, q est unigenitus filius patris, per immolationem **Isaac** domini passionē, q pro nobis passurus, lignū in quo pateretur ipse portauit, in eo uero quod **Isaac** dñi uoce liberatus, & aries pro eo est immolatus, intellexerit dñi humanitatē passionem sustinuisse, sed diuinitatem impassibilē permansisse: hydrīa, quā plenā habebat aqua, mutata est ei in uinum. In quarta ætate legimus fuisse **Dauid**, non solum uisū fortem, sed etiā humilem & misericordem. **Qui** quū reprobato **Saul** electus à deo esset ad regnandū, persecutionē passus est à **Saule** intantum, ut eum frequenter occidere uellet. **Et** cum tradidisset eum dominus in manus eius, & posset eū occidere, nō solū semel, sed etiam bis tertioq; pepercit ei propter dñm, dicens: **Absit** à me, ut mittam manum meam in **Christum** domini. **Propē**

quod regnum Saul destructū est; & regnum Dauid super Israel eleuatum. Quod si tu hæc audiens, uolueris imitari humilitatem & mansuetudinem Dauid, ut eam inimicis tuis nocere possis, propter deum dimittas, inuenisti in quarta ætate hydriam aqua plenam. Ac uero, si Saul reprobum & inuidum, populum Iudæorum, qui dominum persecutus est, intellexeris, per Dauid dominum Iesum Christum, qui est fortis & potens in prælio, & dominus uirtutum, & qui pro persecutoribus Iudæis exorauit, dicens: Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt, & ideo regnum eorum dissipatum est, regnum autem domini manet in æternū, quarta hydria, quā plenam inueneras aqua, mutata ē tibi in uinū. In quinta ætate legimus, quod populus Iudæorum præuaticatus est mandatū dñi, derelinquens deum patrū suorum, & adorans idola, & ideo tradidit eū dñs Nabuchodonosor regi Chaldæorum, qui duxit eum captiuū in Babiloniam, & Ierusalem ciuitatē destruxit, ubi propter uindictā peccati, per septuaginta annos in grādū afflictionē fuit. Post ea uero miseratus eidē populo deus, suscitauit Iesum filiū Iosedech sacerdotē magnū, & Zorobabel principem Iudæorum, qui eundem populum in Ierusalem reduxit, & templū dñi restaurauit. Quod si tu hæc audies, timueris peccare, ne forte aut captiuitas, aut infirmitas, aut qualiscunq; temporalis tribulatio propter peccatum tibi accidat, inuenisti in quinta ætate hydriā aqua plenā. Si uero ad altiorē intellectū mentem tuā transfuleris, ut intelligas per populum Iudæiū genus humanū: per Nabuchodonosor, qui populum captiuauit, diabolū figurari, per Babiloniam quæ cōfusio interpretat, infernū, ubi diabolus gen^o.

humanū post præuaricationem captiuum traxit per
 Ierusalem, quæ uisio pacis interpretatur, cælestē pa-
 triam: per Iesum sacerdotem magnum, dñm nostrū
 Iesum Christum, q factus est sacerdos in æternū se-
 cundum ordinē Melchisedec, qui electos suos de ca-
 piuitate Babylonæ ad cælestē patriam reuocauit:
 hydria tua, quæ prius aquā habebat, conuersa est tibi
 in uinum. In sexta ætate legimus, quod ipse auctor et
 redēptor omnium dñs Iesus Christus, p hominibus
 homo factus, octaua die circūcisus est, & tricesima
 tertia post hæc die in templo præsentatus, atq; lega-
 lis hostia p eo est oblata, nulla tñ necessitate cogē-
 te, sed spōranea uoluntate, tm̄ ut legem adimpleret.
Quod si hæc tu audiens cogitaueris, cū quanta soli-
 citudine & studio euangelij debeas obseruare præce-
 pra, quæ p ipsum dicta sunt, qñ ipse legem quam per
 seruū dederat, cū tanta diligentia dignatus est obser-
 uare, inuenisti in sexta ætate hydriam aqua plenam,
 huberiores & mūdiores omnibus, de qua non so-
 lum abluī, sed etiam satiari potes. Si aut̄ alius aliqd
 in hoc dñi facto intellexeris, ut intelligas in eo quod
 ipse noluit prius in templo materialis ædificij cōstru-
 cto præsentari, quàm circumcidere, & diem purifica-
 tionis expectare, cū non indigeret: ga nos non possu-
 mus spiritaliter ecclesiæ dei sociari, nec corporis &
 sanguinis Christi participes fieri, nisi prius per bap-
 tismū fuerimus ab originali peccato mūdati: hydria,
 quam aqua plenam habebas, mutata est tibi in uinū
 bonum, **Q**uod si adhuc aliqd sacratius pscrutari uo-
 lueris, ut intelligas in eo, quod dñs Iesus Christus pri-
 us uoluit circūcidi, quàm templū intraret: ga nos in
 tēplo æternæ beatitudinis, quod est in cælo, ubi sine

sine laus dei canitur, nequaquam intrabimus, nisi in
 presentia tua confessionem, eleemosynas, & cetera
 bona opera fuerimus purificati, & omni custodia cor
 nostrum seruauerimus, ut dignam deo hostiam in cae-
 lo offerre mereamur: hydria, quae uersa erat in ui-
 num bonum, commutata est in uinum meracissimum,
 intantum, ut huius suauissima dulcedine spiritualiter
 inebriatus, cum propheta dicere possis: **Et calix tuus**
 inebriat, quam praeclarus est. **Et iterum: Fluminis im-**
 petus laetificat ciuitatem dei. **Et rursus: Filij autem hominum**
 in tegmine alae tuarum sperabunt, & inebriabuntur
 ab ubertate domus tuae, & torrete uoluptatis tuae
 potabis eos. **Hoc uinum desiderabat ille, qui dicebat**
 in Canticis canticorum: **Osculetur me osculo oris sui,**
 quia meliora sunt hubera tua uino, fragrantia unguen-
 tus optimis. Quicumque ergo per singulas aetates exempla
 sanctorum considerans, bene uiuere, & spiritualiter didi-
 cerit intelligere eorum doctrinam, in singulis aetati-
 bus inueniet hydrias, de quarum haustru & abluere & sa-
 tiari possit. Pulcherrime autem metribus scriptorum conue-
 nit, quod de istis hydrijs dicitur: **[Cipientes singu-**
lae metretas binas uel ternas.] **Utrorumque enim graece, la-**
tine mensura dicitur trium modiorum. Non enim dicunt,
 quia aliae capiebant binas, & aliae ternas, sed singulae
 capiebant metretas binas uel ternas. **Cum enim sancti**
 uiri, patris et filij mentionem terram faciunt, quasi binas
 uel ternas metretas capiunt. **At uero cum patris & filij**
 & Spiritus sancti simul mentionem faciunt, istis ipsi
 ternas metretas capiunt. **Quasi enim binas metretas**
 David spiritalis hydria capiebat, cum de patre & filio
 loquebatur, dicens: **Omnia in sapientia fecisti. Quasi**
 ternas idem ipse capiebat, cum dicebat: **Verbo domini**

Psalm. 20

Psalm. 708

Psalm. 23

Johan. 10.

celi firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorum
 Binas metretas dñs ostendit in euāgelio, cum dixit
 Ego & pater unū sumus. Ternas ostēdit, cū alibi ait:
 Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in no-
 mine patris & filij & spiritus sancti. Doctores autem
 sancti. i. spirituales hydriæ, ternas accipiunt metretas,
 cum indiuiduam trinitatem alijs prædicant creden-
 dam: binas, quādo dilectionē dei & proximi suis au-
 ditoribus cōmendant. Ministri autē qui eas implese
 dicuntur, apostolos significauerūt uel doctores eccle-
 siæ, per quorū doctrinā haustrum sapientiæ mundus
 accepit, de qbus bene dicitur: **Et impleuerūt eas
 usq; ad summū.** Quia nullum tēpus ab initio, secu-
 li uacūū fuisse ostenderūt ab eruditione fidelīū, quo
 siue uerbis, siue exemplis spiritalē doctrinā nō pate-
 facerent. Siue certe eas usq; ad summū impleuerunt,
 quia maiorem perfectionē ostenderūt esse p gratiā
 noui testamenti, quā per uetus, qm doctrina euan-
 gelij quam illi prædicauerūt, totum mundū comple-
 uit: uel quia in operibus sanctorū nihil de imperfe-
 ctione, ad ostendendum nobis, magistri ecclesiæ re-
 liquerūt. **Et dicit eis Iesus: Haurite nuncet
 ferte architriclino. Et tulerunt.** Architriclinus
 dicitur princeps triclinij, quia ἄρχος græce, latine dici-
 tur princeps. triclinium autē est domus tres ordines
 habens. Possumus quoq; ad literam hunc architricli-
 num, aliquē ex maioribus Iudæorū accipere, qualis
 erat Nicodemus uel Gamaliel, siue discipulus eius
 tūc Saulus, postea uero Paulus. Spiritually uero sic
 ut p architriclinū magistri ecclesiæ designant, sic per
 tricliniū ipsa ecclesia exprimitur, quæ tres habet or-
 dines, cōiugatorū, continentīū atq; uirginū, Iussit autē

tem dñs architriclino uinū ex aqua factum dare, q̄a
 illis spiritalis doctrina cōmendat̄, qui sciūt discernere
 inter uetus & nouū testamētum, .i. inter legē & eu
 angeliū. Ut aut̄ gustauit architriclinus aquā
uinum factum. & non sciebat unde esset. mini
nistri autē sciebant, q̄ hauserant aquā, uocat sp̄solum
architriclinus.] Iste sp̄solum, iuxta literā, ut quidā tra
 dunt, accipitur Iohānes apostolus: q̄ cum nuptias fe
 cisset, uiso miraculo dñi, relinquēs nuptias, uirgo eū
 secutus est, unde & dilectus dñi dicit̄ *Spiritualiter* ue
 ro idem sp̄solum ipse *Christus* intelligitur. *Et* dicit̄ eis
 Omnis hō primū bonū uinum ponit, & cum inebria
 ti fuerint, tūc id q̄d deterius est. *Tu autē* seruasti bonū
 uinum usq̄ adhuc.] *Doctōrū* est discernere, quantū
 distet inter legem & euangelium, & inter literā occi
 dentem & spiritum uiuificantē, & inter bonū & ma
 lum, sicut architriclinus inter uinum discretionem
 habuit & aquam. Qm̄ quātum distat inter aquā & ui
 num, tm̄ distat inter legis literā & spiritalē euāgelij
 gratiam. In dñi ergo præsētia ipsa elemēta mutata
 sunt, quando lex carnalis ipso interpretāte spiritali
 ter est intellecta, intantū, ut quicumq̄ hāc dulcedinē
 gūstauerit, admiretur & dicat: Omnis homo primū
 bonum pinū ponit. Hoc fecit in itinē signorū Je
sus in Chana Galilææ. Pulchre ergo dñs itinē
 signorū suorū hoc miraculo uoluit consecrare, ut aq̄s
 mutaret in uinum, ut discant fideles, quia non aliam
 legem uenit docere, nisi quam per seruū suum Moy
 sen dederat, sed ipsam spiritalit̄ interpretādo in me
 lius cōmutare. Bene autē dicitur, Et manifestauit
gloriam suam. Manifestauit, uidelicet per hoc si
 gnum, quod ipse esset rex gloriæ & dominus uirtu

tum, & ipse esset sponsus ecclesie: manifestauit, quod ipse esset, qui cuncta ex nihilo potuit creare, qui etiam quando uoluit, elementa potuit immutare. Quod uero subdit, Et crediderunt in eum discipuli eius, non putandum est, quod tunc primum in eum crediderint, maxime cum ab illo ad nuptias uocati esse dicantur: sed qui prius crediderant, uiso miraculo, firmius crediderunt: & quem antea hominem credebant, hoc signum uidentes, deum uerum & hominem esse crediderunt.

II DOMINICA III. post Epiphaniam. Matthæi octauo.

II In illo tempore: Cum descendisset Iesus de monte, secuta sunt eum turbae multae. Et reliqua.

SVpius euangelista narrauit, qualiter dominus sedens in monte, ordinem octo beatitudinum tradidit, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum, & cetera quae sequuntur. Et ut uerba esse crederent quae in uerbis audierant, consequenter miraculum adiungere curauit, dicens: Et descendente eo de monte, secuta sunt eum turbae multae. Vbi spiritualiter montem, in quo dominus se dit